

Studieresa till Barcelona

I slutet av maj reste jag till Barcelona. Syftet var att besöka två dokumentationscentra och bibliotek för kvinnostudier.

Fundació Maria Aurèlia Capmany

<http://www.fmac.org/index.htm>

Mitt första besök gick till Fundació Maria Aurèlia Capmany. Adressen ledde till en liten gata i närheten av Las Ramblas men när jag kom fram till nummer 17 fanns det ingenting som tydde på att här skulle finnas något annat än helt vanliga bostäder. Lyckligtvis kom en av hyresgästerna, hon kunde bekräfta att jag trots allt kommit rätt och en trappa upp fanns en dörr med en liten skylt med stiftelsens namn. Jag ringde på och blev mottagen av föreståndaren Rosa M. Dumenjó i Martí, som jag haft kontakt med via e-post. Tillsammans med två av sina sex medarbetare, en bibliotekarie och en statsvetare, berättade hon om verksamheten.

Fundació Maria Aurèlia Capmany grundades 1995. Initiativet kom från fackligt håll, El Departamento de la Mujer de la Unión General de Trabajadores de Cataluña, men man stöds och finansieras också av Barcelona kommun, Arbetsmarknadsdepartementet och andra institutioner. Fältet man arbetar med är framför allt arbete och arbetsmarknad, i vid mening. Syftet är att verka för jämställdhet och kvinnors och mäns möjlighet att delta på samma villkor i det offentliga livet.

Sedan grundandet har man genomfört en rad projekt inom områden som arbete och ny teknik, arbetsvillkor, utbildning, emancipation och delaktighet. Man har deltagit i flera EU-projekt tillsammans med bl.a. Tyskland, Nederländerna och Finland. Dessa finns redovisade i diverse skrifter, t.ex. Guide of Recommendation: social co-operation for a Europe without exclusions, Women and the City : manual of recommendations for a conception of inhabited environment from the point of view of gender, Projet Tempora : Initiative communautaire EQUAL.

Katalonien har haft en stark textilindustri, som nu i det närmaste försvunnit p.g.a. konkurrensen från Kina. En av de utställningar som stiftelsen arrangerat handlar om kvinnorna i denna industri. I anslutning till utställningen framställdes skriften Exposició : dona i treball tèxtil a Catalunya, den första i skriftserien Col·lecció Arguments.

Maria Aurèlia Capmany, som stiftelsen är uppkallad efter, levde i Barcelona 1918 till 1991. Hon var politiskt aktiv i Socialistpartiet, var skådespelerska och författare till artiklar och essäer, skön- och facklitteratur, t.ex. El feminismo a Catalunya, 1973. Det var hon som grundade Pen International. Hon betraktas som en av de stora föregångskvinnorna i Katalonien. På stiftelsen finns en liten utställning med några av hennes personliga tillhörigheter, manuskript och dagböcker, TV-program som hon medverkat i, m.m. För några år sedan gjorde man en stor utställning och i anslutning till den gav man ut en omfattande, illustrerad katalog, Ciutadana Maria Aurèlia Capmany : escriptora i dona d'acció. Jag fick ett exemplar som vi kommer att registrera i KVINNSAM, som en av våra få böcker på katalanska.

Som väl redan framgått vänder man sig inte i första hand till en besökande allmänhet men man besvarar frågor per telefon och e-post. Man sprider sina skrifter via bibliotek och andra institutioner och samarbetar också med de cirka 40 andra informations- och dokumentationscentra för kvinno- och genusfrågor som finns i Spanien.

Biblioteket då? När jag var på besök var alla böckerna nedplockade eftersom man höll på att inreda ett nytt bibliotek. Det kommer att ligga på samma plan som de övriga lokalerna men på andra sidan en takterrass och såg ut att bli mycket fint. Invigningen planeras till hösten.

Webbplatsen finns än så länge endast på katalanska och spanska men man har planer på att göra en kortversion på engelska.

Centre Francesca Bonnemaison

<http://www.diba.es/francescabonnemaison/default.asp>

Mitt andra besök gällde Centre Francesca Bonnemaison. Det är uppkallat efter en annan stark Barcelonakvinna. Francesca Bonnemaison grundade det första biblioteket i Europa för kvinnor. Det var 1909 och biblioteket låg i övervåningen av en kyrka. Prästen stödde verksamheten och donerade 100 böcker till biblioteket. Efter ett år flyttade man emellertid, bl.a. därför att man ville stå friare i förhållande till kyrkan.

Francesca Bonnemaison levde 1872 till 1949. Hon var enda dottern till en borgerlig köpmannafamilj. Genom sin man, som bl.a. var den förste som översatte Dante till katalanska, kom hon i kontakt med intellektuella och politiska kretsar i Barcelona. Hennes motiv för att grunda biblioteket var att hon ville höja arbetarkvinnornas utbildningsnivå. Eftersom biblioteket blev en framgång grundade hon kort därefter Institut de Cultura som gav föreläsningar och kurser i ämnen som feminism, sömnad, maskinskrivning och gymnastik. När inbördeskriget bröt ut 1936 avbröts verksamheten men den togs upp igen 1941, då med Barcelonas provinsråd som huvudman.

Nu finns Centre Francesca Bonnemaison i en gammal byggnad i centrala Barcelona. För några år sedan fick man nya, tillbyggda lokaler och hela centret har nu fem våningar. Verksamheten består av fem delar – Arbete för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män, Skola för kvinnor, Forskningscentrum, Kulturcentrum för kvinnor och Biblioteket. Öppethållandet är generöst och strömmen av besökare livlig. På de olika våningarna kan man se resultat av verksamheten, t.ex. konstverk och sömnadsalster producerade av kursdeltagarna.

Programverksamheten är omfattande, med utställningar, film, seminarier och debatter. Några exempel från programmet för maj-juni: film om kvinnorörelsen 1970-1980, konferens om cyber-feminism och ny teknologi, föreläsning om Hannah Arendt och Simone Weil, fotoutställning om kvinnor vid Medelhavet.

När det gäller biblioteket är utvecklingen tråkigare. För några år sedan tog Barcelona kommun över driften och man beslöt då att det skulle omvandlas till ett vanligt folkbibliotek. Lokalmässigt har man kvar det gamla kvinnobiblioteket samtidigt som man byggt ut och byggt till men själva kvinnosamlingen finns högst upp i biblioteket, i de nya lokalerna. Det finns inte längre någon bibliotekarie som är speciellt kunnig eller intresserad av detta område. Man köper in böcker för en bestämd summa pengar men man har slutat köpa på andra språk än katalanska och spanska. (Den första bok jag fick syn på när jag kom in på avdelningen var förresten *El feminismo a Catalunya* av M.A. Capmany). Den gamla, unika samlingen från 1909-1936 är magasinerad. Allt detta berättade Anna Cabó i Cardona, tidigare bibliotekschef och nu chef för hela centret. Det är ganska ironiskt att medan man bygger ut centret och utvidgar verksamheten med inriktning på kvinnor låter man Europas äldsta kvinnobibliotek stagnera.

Under de dagar jag var i Barcelona pågick på Centre Francesca Bonnemaïson ett möte för ATHENA, Advanced Thematic Network in European Women's Studies, och WINE, Women's Informations Network Europe. Dessa möten kunde jag delta i, vilket gav tillfälle att knyta kontakter och naturligtvis också att berätta om Kvinnohistoriska samlingarnas resurser. Både databasen KVINNSAM och portalen RASK har engelska gränssnitt.

En av mötesdeltagarna var Montse Argente, föreståndare för dokumentationscentret vid Institut Català de la Dona, <http://www.gencat.net/icdona/>, ytterligare en av de institutioner för kvinnofrågor som finns i Barcelona. Dokumentationscentret försöker täcka in alla områden som rör kvinnor och samhället, både historiskt och idag, med särskild tonvikt på juridiska och sociala frågor.

Mer uppgifter om de olika informations- och dokumentationscentra finner man naturligtvis på deras respektive webbplatser men jag vill också rekommendera den utmärkta databasen Mapping the World, <http://www.iiav.nl/mapping-the-world/>. Den görs av International Information Centre and Archives for the Women's Movement i Amsterdam och här hittar man en mängd användbar information.

Universitetsbiblioteket

<http://www.bib.ub.es/bub/abub.htm>

Innan jag reste hade jag studerat webbplatsen för Universitat de Barcelona och universitetsbiblioteket och konstaterat att det skulle finnas en särskild avdelning för kvinno- och genusstudier, Centre d'Estudis de Dones i Gènere. Jag anlidade "Fråga bibliotekarien" och bad att få kontakt med den ansvariga för denna samling. Tjänsten fungerade utmärkt, inom några timmar fick jag till svar att materialet finns i biblioteket men att den ansvariga personen är en professor, som inte är anställd av biblioteket. Jag skickade ett mejl till henne men har hittills inte fått något svar.

I Barcelona besökte jag det gamla universitetet som är inrymt i en klosterliknande byggnad, med vackra innergårdar. Där finns nu avdelningen för språkvetenskap och ett bibliotek för detta ämne. Universitetet är uppdelat på flera olika områden liksom universitetsbiblioteket, precis som i Göteborg. Jag talade med en av bibliotekarierna och fick veta att kvinnosamlingen är belägen i ett bibliotek i utkanten av staden och att den är mycket liten. Enligt henne kunde jag få lika mycket information genom att titta på webbplatsen som genom att åka dit.

När jag frågade Anna Cabó på Francesca Bonnemaïson om universitetsbibliotekets kvinnosamling fick jag ungefär samma besked. Samlingen sköts av en grupp forskare, Duoda. De ger ut en tidskrift med samma namn, som vi för övrigt har på Kvinnohistoriska samlingarna. Ingen av dem är bibliotekarie, det finns inga bestämda öppettider och ingen katalog över samlingarna. På frågan om hur de då hittar böckerna blev svaret "Genom intuition". Jag drog slutsatsen att denna samling inte skulle vara värd ett besök.

Resan som helhet var mycket givande, med många intryck och nya kunskaper och kontakter. Jag är glad över att Svensk Biblioteks-förening beviljade mig detta stipendium. Det var första gången jag ansökte men det blir säkert inte den sista.

Göteborg 2005-06-07

Berith Backlund